

מ: עין משפט גר מצוה

א [מיי' פ"ח מהל' ביאת מקדש הל' חן]:
בזבז ב' מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הלכה ג טור י"ד
ב' מיי' פ"ב מהלכות אסורי זמזח הלכה ד טור שם:

בז ד מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה ז טור שם:
בזח ה מיי' שם הלכה ט:
בזח ו מיי' שם הלכה ג טור שם:

ג ד מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה ה טור י"ד
סמון שט:

ח [מיי' שם הלכה יא]:
נא ט מיי' שם פ"ח הלכה ו טור שם:

גב י מיי' שם הלכה ג טור שם:

גב ג מיי' פ"ב מהל' אסורי זמזח הל' ג [חן] טור שם:
נבז ל מ מיי' שם הל"ב פסח מהלכות ביאת מקדש הלכה ו טור שם:

מוסף רש"י

בלום. לשון קבילה (תהלים קכ ט, יגיו"ט פז. חזקוני פספ. שפיר סגור שאין יכול לפתוחו אלף מעט (חזקוני קז). ענינו אחת גדולה. ככל עגל, ואחת קטנה. ככל אוז (לעיל ג).

שיטה מקובצת

א] מעשה נמי שהלחי התחתון: בן מחמת הריחו כשתים בחברות ולא הורד: אחת כו' בשתי חססיות אינו: בן שיבלת בעינו ושנפגם עצם ידו ועצב רגלו ושנפגמה עצמו של פיו ס"א שנפסק ועוד בקצת ספרים שנפסק עצמו שבפיר:
ב] אומר אחת מבציו גדולה כשתים בחברות ולא הורד:
ג] הא יבלת כתיבא באורייתא:
ד] סתמא כתיב מה:
ה] בגופא פסולי הוי מומא לא הוי:
ו] בעלי התלתולין:
ז] אמר ר"ל לא קשיא:
ח] זמן שחן מגדילין:
ט] באיזה ערקוב אמרו:
י] כהן הסי' ומהי' אבל בבמה לא את אמרת בבמה התחתונה עורפת על העליונה הרי זה מום הסי' ומהי' הא:
יא] אורכה ונקפלת על העליונה:
יב] כפה לא:
יג] עון חיי שלא הוי נמוק:
יד] מחמת זיקא חיי' דיצא נמוק:
טו] מתרי ובתוספתא כו' עד סוף הדבור גליון:
יז] יען סיפא ושאין בה:
טח] יבלת וירורא חיי' ורוראין נמוק:
יט] החוטין קא מיירי:
כ] מום גמור הוא:
כא] בגופו לאו מום:
כב] לישט עלוי קרא כו' ומתני' דהכא:
כג] תרוייהו ביבלת במומין שבלבן דאית בה:
כד] וברלית ביה חיי' נמי נמוק:
כה] הוא שיהו ונבן:
כו] הדם כמו אורז בלום הס"ג.

מ:

על אלו מומין פרק ששי בכורות

ומעשה:
גבי אדם. כהן:
י' הא דאית בה עלם. אס עלם הלחי התחתון עורף על העליון הוי מום אפילו צבהמה אכל אין בה עלם אלא ששפטו התמונה ארוכה יי' ומקצלת העליונה ועודפת עליה צאדם הוי מום ולא צבהמה:
ב'רתנ' אוזן בגדי שהיה כפולה. שיש לו שתי אזנים מלד אחד צמוך צמון:
בזמן שהוא עלם אחד. שאין ב' להם אלא צמוך אחד שנכפל צמוך העליון לתוכו ונתחבר למטה הרי זה מום:
ואס אינה עלם אחד. שהמוכים מוצדלים למעלה אינו מום. וטעמא לא איתפרש לי ב' ולא דמי לצעלת ה' רגלים דהאי צמון צמון אינו

פ"ו ב'אום. פירש צקונטרס צלשון צ' נפוח וכו' ב' צלשון ראשון שפ"י וצלום קצר דצלום הוא לשון סתמיה כמו חוטמו צלום דלקמן בפרק סתומין כדפי' לקמן צקונטרס וכמו צולם עצמו צשעת מריצה צפ' כיסוי הדס (חזקוני דף פט.).
ב' יתח:
ו'הא אין מומין ב'בבן. ואע"ג דפלוגמא היא לעיל (דף לח:). הא אוקימנא לעיל מתני' כמ"ד אין מומין צלנן:
א"א אירי ואירי בשחור גרסינן. ולא גרסינן צלנן:
ה"ג

מחמת ב' ה' הרוח אינו מום מחמת העצם ה"ז מום יאזוני כפולות ב' בחסחסות אחת ה"ז מום בשתי חסחסיות אינו מום:
ב'ר"ג אומר זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר:
אמר רב פפא ב' לא תימא דקטינא אלא דכריכא אף ע"ג דאלימא:
או שאין בה שלש חוליות וכו'. אמר רב הונא בגדי שתיים ה"ז מום שלש אינו מום בטלה שלש הרי זה מום ארבע אינו מום מיתיבי בגדי אחת הרי זה מום שתיים אינו מום בטלה שתיים הרי זה מום שלש אינו מום תיובתא דרב הונא ורב הונא ב'מתני' אטעיתיה איהו סבר מדרישא בגדי סיפא נמי בגדי ולא היא רישא בגדי וסיפא בטלה:
מתני' ירבי חנינא בן אנטיגנוס אומר את שיבלת ב' בעיניו וישנפגם עצם ידו ורגלו וישנפרק עצמו של פיו ב'עינו אחת גדולה ואחת קטנה יאזנו ב' אחד גדולה ואחד קטנה במראה אבל לא במדה רבי יהודה אומר ב' שתי ביציו אחת גדולה כשתים שבחבירתה ולא הורד לו חכמים:
ג' למימרא דיבלת הוי מומא ורמינהו ואלו ב' שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה בעל גרב ובעל יבלת ותסברא הא ב' כתיבא ב'יבלת באורייתא אלא ל"ק הא בגופו הא בעינו מכדי קרא סתמא ב' מה לי בגופו ומה לי בעינו אלא לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם דקרא דאית בה עצם מתני' דלית בה עצם בעינו הוי מומא בגופא לא הוי מומא ולית לה עצם ב' בגופא פסולה הרי תלתול בעלמא הוי ב'דתנן ב'ר"א אומר בעלי ב' התילולין פסולין באדם וכשירין בבמה אלא אירי ואירי בעינו ולא קשיא הא בשחור הא בלבן ו'הא אין מומין בלבן אלא אירי ואירי בלבן ב' ואמר ר"ל לא קשיא יהא דאית בה שער הא דלית בה שער:
עינו אחת גדולה וכו'. תנא ג'גדולה כשל עגל קטנה כשל אווז:
אזנו אחת גדולה וכו'. ורבנן עד כמה יתניא אחרים אומרים אפילו אינה לשניה אלא כפול כשירה:
מתני' זנב העגל שאינה מגעת לערקוב אמרו חכמים כל מרבית עגלים כן כל זמן י' שיהו מגדלין הן גמתחות ב' ה' אין איזהו ערקוב שאמרו ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר בערקוב שבאמצע הירך:
ג'ב'

נראה כל כך:
לשל חזיר. מפרש צנמי:
ג'ב' צלום. קצר:
מוצלמות. קצרות צרוצב אנקפלי"ד צלע"ז:
אס מחמת הריחו. שאין לו ריח כל כך צפה ע"ח ולא צעס ולא צבצר השפמים אינו מום:
ואס מחמת העלם. שהשפמים פתוחות יפה אכל הלחיים צדוקות זו צוז שאינו יכול לפותחן דכי אכלי או פעי מרחיב השפמים וגראה העלם כמוד ה"ז מום. וכן צרגלים צרגליו קצרות מחמת ב' הרוח של מדה אחת העלם והצצר של כפות הרגלים ע"ן שלא היו רחצין כל כך אינו מום ואס מחמת העלם שהעלם קצר והצצר מרחיב מלמטה ויוצא לחוץ הרי זה מום. והמורה גריס מחמת הרוח ופירושה כדפרישנא אכל לתמן לשון אין יכולת ואיכא דגרסי מחמת הריחו כדפרישנא. ל"א פיו צלום נפוח אס מחמת הרוח שנפח מחמת י' דינא אינו מום דלדד צריא ואס מחמת העלם שעצה ציותר הרי זה מום יי'וצתוספתא דבכורות (פ"ד ה"ד) מאלאין מחמת הרוח אינו מום מחמת עצמו ה"ז מום:
חסוסם. צמוך:
קטינא. דקה מאלד כריכא. עגולה שזנב הטלה הוי רחבה יתר על עוציה:
צגדי שסיס. חוליות צונצ ה"ז מום:
רישא. אוזן הגדי. סיפא י'אין בה שלש חוליות:
ב'רתנ' ינלם. ב' ורוא"ן:
ושנפגם עלם ידו. דליכר המום ולעיל [ע"א] איירי צנצצר ב'עלמו צצפיו. שהשיינים קצועות צו ולמעלה מן החוטין לא' דאי חוטין גופיה אפילו נפגמו או נגממו מני:
צמרהא. שכלל נראה שזו גדולה מוז:
אכל לא צמדה. שאס אין ניכר אלא צמדה אינו מום:
ולא הודו לו. ארצי יהודה קאי:
ג'ב' לא במקדש. דנפסל מן המזבח:
ולא צמדינא. דאינו מום גמור לישטט עליו צמוך:
גרצ. חזוית:
ותסצנרא. דלא מום יען הוא:
והא כתיב ינלם צאורייתא. גבי מומין צמורין (ויקרא כב) עורת או צצור או צמוך או יצלל:
צגופו. יא לא מום גמור הוא:
והא קרא ססתא. כתיב:
אלא. צגופו נמי

א'איש איש מנודע אהרן וזרע צרוע או בן בן־שרש לא יאכל עד אשר יטוהר וצונצ בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכתב צרוע ויקרא כב ד שערות או שבור או צרוע או יבולת או גרב או ילפת או תקריבו אלה ל'איש לא תתנו מהם עד תמוצתן ויקרא כב כב

ה'א' (ב) גבי מחמת (הרוח) חז"מ וי"צ ס"א הריחו:
(ג) שם כפולות (בתקפות) חז"מ וי"צ ס"א בהחססות:
(א) שם צמנה את שיכלת בעינו וכו' ושנפסק עצמו שבפיו וכו' בני יהודה אומר אחת מבציו גדולה כשתים:
(ד) ג' קרא סתמא כתיב מה לי:
(ה) שם צמנה לאירח ערקוב אמרו ר' מניא:
(ו) רש"י ד"ה צמן וכו' שאין לה אלא:
(ז) ד"ה ואס אינה וכו' לא איתפרש לי ומכל מקום לא דמי:
(ח) ד"ה ואס מחמת העלם וכו' מחמת הריחו של מדה וכו' כמות הרגלם אלא שלא היו הפסיעות רחצין כל כך:
(ט) ד"ה ותפגם וכו' צנצצר לאירח ואח"כ מ"ה ושנפסק עצמו צנצפו וכו' ולמעלה מן החוטין קמזירי דאי חוטין גופייהו דהיינו השיינים עצמן שבאמצע הפה הא תנן לעיל אפילו נפגמו או נגממו מני מום הס"ד:
(י) ד"ה אירי ואירי וכו' אין שוחטין לא במקדש ולא במדינה והא נמי דקמיין וכו' תרוייהו ינלם שצלנן ואל קשיא אית ביה שער כ"ל:

ולמעלה נכפלת הוי מום:
פיו בלום. דחוק הרבה:
ורגליו מבולמות. חדות ודחוקי הרבה הטלפיים:
אם מחמת הריחו. כלומר אם הוא בלום מחמת שאינו מריחו אינו מום:
אם בלום מחמת העצם. שהעצם דחוק הרבה ומחמת כן אינו יכול לפתחו הוי מום:
בחססית. היינו סחוס:
דכריכא. עגולה:
וקטינא. רכה:
שלש אינו מום. שכן דרכה:
סיפא. או שאין בה ג' חוליות בטלה קא מיירי:
ושנפגם עצמו שבפיו. לחיו:
שאין שוחטין עלייהו. הבכור במקדש להקריבו דשמא מום הוא:
ולא במדינה. דשמא לא הוי מומא ואסור לשוחטו במדינה אלא על מום גמור:
ובעל יבלת. אלמא דלא הוי מום גמור:
לא קשיא הא. דקתני אין שוחטין על יבלת היינו כי הויא בגופו ומתניין וקרא חדשיה ליה מום כי הויא בעינו דקרא אית ביה עצם ביבלת שבגופו הוי מום. ומתניתין דאין שוחטין דלית ביה עצם הא בעינו אע"ג דלית בה עצם הוי מומא. בגופו לא הוי מום. כי לית בה עצם הא פסול הוי להקרבא. אמאי תלתול בעלמא. תלתול כעין שומא של בשר שתולה בעור:
לבן. אין מומין בלבן אמאי אין שוחטין במקדש:
אלא אירי ואירי בלבן. (ליש' בכלל כך דרשו בשבטא דריגלא):
הא דאית ביה שיער. ביבלת שהלבן הוי מומא והא קמ"ל אע"ג דשאר מום לא פסול בלבן אי אית ביה שיער פסיל ואי ליכא שיער בו לא פסיל:
במראה אבל לא במדה. כלומר דלא יהיב שיעורא לאוזן גדולה כי היכי דיהיב לעין גדולה ולביצה גדולה:
ורבנן. ולא הודו לו עד כמה תהא האחת קטנה מחברתה דהוי מומא עד פחות מכפול:
ערקוב. מקום כף הירך:

מסורת הש"ס

א] לקמן מד, ב' י"א ואס אינו עומד אחד וכו', ג' י"ג ר' חנניה ב"ר, ד' י"א לא מומא דכריכא וקטינא אלא כי צ"ק, ה' [כמויות ג, קא: חזקוני קלג:] ו' ס"א ושנפסק, ז' [לעיל ג:], ח' אחת גדולה ואחת צ"ק, ט' [לקמן מהל', ו] [לעיל דמנאל], י' [לקמן מהל': ו] [לעיל לח:], יא] כך היא ג' המיי"ט ויש גורסין שאין זבנן מגיעות למרקוב הילכך צצור מהיה לא הוי מומא כי וכו' צמור"ט. צ"ק, ז' י"ג וי"ל כלשון ראשון שפירש כי צ"ק, ה' [וע"ע דש"י בחולין קו: ד"ה צלם],

תורה אור השלם

1. איש איש מנודע אהרן וזרע צרוע או בן בן־שרש לא יאכל עד אשר יטוהר וצונצ בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכתב צרוע ויקרא כב ד שערות או שבור או צרוע או יבולת או גרב או ילפת או תקריבו אלה ל'איש לא תתנו מהם עד תמוצתן ויקרא כב כב

הגהות הב"ח

ה'א' (ב) גבי מחמת (הרוח) חז"מ וי"צ ס"א הריחו:
(ג) שם כפולות (בתקפות) חז"מ וי"צ ס"א בהחססות:
(א) שם צמנה את שיכלת בעינו וכו' ושנפסק עצמו שבפיו וכו' בני יהודה אומר אחת מבציו גדולה כשתים:
(ד) ג' קרא סתמא כתיב מה לי:
(ה) שם צמנה לאירח ערקוב אמרו ר' מניא:
(ו) רש"י ד"ה צמן וכו' שאין לה אלא:
(ז) ד"ה ואס אינה וכו' לא איתפרש לי ומכל מקום לא דמי:
(ח) ד"ה ואס מחמת העלם וכו' מחמת הריחו של מדה וכו' כמות הרגלם אלא שלא היו הפסיעות רחצין כל כך:
(ט) ד"ה ותפגם וכו' צנצצר לאירח ואח"כ מ"ה ושנפסק עצמו צנצפו וכו' ולמעלה מן החוטין קמזירי דאי חוטין גופייהו דהיינו השיינים עצמן שבאמצע הפה הא תנן לעיל אפילו נפגמו או נגממו מני מום הס"ד:
(י) ד"ה אירי ואירי וכו' אין שוחטין לא במקדש ולא במדינה והא נמי דקמיין וכו' תרוייהו ינלם שצלנן ואל קשיא אית ביה שער כ"ל:

לעזי רש"י

אנקפלי"ד [אינירפלי"ד].
צר מדא.
ורוא"ן [וירורא]. יבלת.

רבנו גרשום

אבל בבמה לא הוי מומא:
לא קשיא הא. דאית ביה עצם בשפתו התחתונה הוי מומא:
שהיה כפולה. בשינים:
בזמן שהיה עצם אחר. שהסחוס שלה אחר